

Pulje 9

Læringsmiljø- prosjektet

Innledning og bakgrunn

Læringsmiljøprosjektet er et statlig målrettet tiltak hvor formålet er at barnehage- og skoleeiere, ledere og ansatte i barnehage og skole gjennom deltakelse i prosjektet skal øke sin kompetanse i å fremme, utvikle og opprettholde et trygt og godt barnehage- og skolemiljø, forebygge, avdekke og håndtere mistriksel, utenforskap og krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Barnehageloven, opplæringsloven, rammeplan for barnehage og SFO og læreplanverket for grunnopplæringen omtaler barn og unges rett til å tilhøre et inkluderende, faglig og sosialt fellesskap. I tråd med styringsdokumentene må arbeidet med å fremme trivsel, vennskap og inkluderende fellesskap, samt forebygge, avdekke og håndtere ulike former for krenkelser, primært foregå som en del av kjernevirksomheten i barnehage, skole og SFO. Dette betyr at barn og unge skal oppleve likeverd, faglig og sosial tilhørighet gjennom arbeidet med lek, fag og aktiviteter.

Prosjektet skal bidra til å styrke barnehage- og skoleeiers rolle som ansvarlig for kompetanseutvikling i barnehage- og skolemiljø. Prosjektet skal også bidra til å støtte styrer og rektor med å skape trygge og gode miljøer gjennom varig endring av holdninger, kultur og pedagogisk praksis i sin organisasjon. Det vil være behov for å samarbeide med tjenester og aktører utenfor barnehagen og skolen, som for eksempel helsestasjon- og

skolehelsetjenesten, PPT, BUP eller barnevern. Barn og foreldre skal også være aktive deltakere i Læringsmiljøprosjektet.

Utdanningsdirektoratet er prosjekteier og har det faglige ansvaret for prosjektet, og arrangerer nasjonale fagdager. Det er Utdanningsdirektoratet og statsforvalteren som er ansvarlige for å rekruttere aktuelle deltakere til Læringsmiljøprosjektet.

Læringsmiljøsenderet ved Universitetet i Stavanger har ansvaret for oppfølgingen av deltakerne gjennom lokale fagdager og veiledninger med formål om å øke kompetansen for ansatte i barnehage, skole og SFO med tilpasning til lokale behov. Prosjektet organiseres ved at Læringsmiljøsenderet setter sammen veiledningsteam som bistår med faglig utvikling og veiledning til deltakere i prosjektet.

BAKGRUNN

De fleste barnehager og skoler i Norge tar barnas og elevenes læringsmiljø på alvor og har en klar ambisjon om å praktisere nulltoleranse for krenkelser. Det finnes mye god vilje og innsats for å fremme barnas og elevenes helse, trivsel, lek og læring. Likevel synliggjør de økende tallene fra Elevundersøkelsen at innsatsen ikke er treffsikker nok og at skolene må jobbe mer helhetlig, systematisk og kontinuerlig for å forebygge, avdekke og stoppe krenkelser som mobbing. Elevundersøkelsen viser blant annet at totalt 10 prosent opplever å bli utsatt for mobbing, at alle former for mobbing øker og at skolens tiltak ofte ikke hjelper (Wendelborg, 2024).

En nylig utgitt kunnskapsoversikt om barns trivsel i barnehagen viser at 90% av barna trives godt eller noenlunde godt, mens 10 % av barn i norske barnehager forteller at de mistrives (Moser et al., 2025). Det er derfor god grunn til å rette oppmerksomheten også mot barns læringsmiljø allerede i barnehagen.

Utdanningsdirektoratet har ulike tiltak som skal styrke barnehager, skoler, barnehage- og skoleeier, samt barnehagemyndighet i å fremme et trygt og godt miljø i barnehage skole og SFO, samt forebygge, avdekke og håndtere mistrivsel og krenkelser. Til tross for omfattende nasjonal satsing på barnehage- og skolemiljø, er det fortsatt

store forskjeller mellom barnehager og skoler når det gjelder kapasitet og kompetanse på dette feltet.

Læringsmiljøprosjektet er et statlig målrettet tiltak, der utvalgte barnehager og skoler får tilbud om veiledning og direkte støtte i dette arbeidet.

Siden 2013 har Utdanningsdirektoratet tilbudt Læringsmiljøprosjektet til kommuner som ønsker å jobbe med barnehage- og skolemiljø, der de basert på lokale behov får støtte til å oversette regelverk og fagkunnskap til god pedagogisk praksis.

I Læringsmiljøprosjektet står regelverkskompetanse sentralt og det samme gjør organisasjonsutvikling og

ledelse, siden god ledelse av prosjektet er avgjørende for utbytte av deltakelsen. Deltakelsen handler også om holdninger og verdier i egen praksis, og utvikling av en positiv inkluderende kultur i barnehage og skole. Prosjektet skal vektlegge arbeid på både individ-, gruppe- og systemnivå.

Alt arbeid med barnehage- og skolemiljø skal være i tråd med barn og unges rettigheter etter barnekonvensjonen, og være i tråd med føringene i barnehageloven og opplæringsloven med forskrifter og andre relevante styringsdokumenter. Regelverket fastsetter felles verdier, krav og forpliktelser, og gir klare føringer for det pedagogiske arbeidet med barnehage- og skolemiljø.

Erfaringer og evalueringer

Læringsmiljøprosjektet har vært evaluert av Nova (Seeberg et al., 2015), NTNU (Wendelborg et al., 2018) og Fafo (Bjørnset et al., 2020). Novas evaluering dekket prosjektets pilotfase som var konsentrert om temaene avdekking og stopping av mobbing, klasseledelse og utvikling av en mobbefri skole. Skolene som deltok i pilotprosjektet fremhevet at de hadde lært mye om forebygging og avdekking av mobbing, og Elevundersøkelsen viste også at mobbetallene gikk ned (Seeberg et al., 2015). NTNUs evaluering av pulje 2 og 3 viste at skoleledere og skoleeiere jevnt over opplevde at Læringsmiljøprosjektet bidro til kunnskapstilførsel på fire sentrale områder (Wendelborg et al., 2018):

- Forebygge og stoppe mobbing
- Klasseledelse
- Hvordan utvikle et positivt klassemiljø
- Skoleutvikling

I tillegg peker denne evalueringen på behovet for at skolene i større grad involverer elever og foreldre i arbeidet.

Dette stemmer også godt overens med tilrådningene i Djupedalutvalget, som påpeker betydningen av at skoler må bli bedre på å involvere elever og foreldre i arbeidet for et godt psykososialt miljø (NOU, 2015). Behovet for å innlemme PPT i større grad er også pekt på i den første evalueringen. PPTs rolle som støttespiller i barnehager og skolars arbeid med inkluderende læringsmiljø er sentralt og dette blir ivaretatt i prosjektet.

I pulje 4 ble barnehager en del av prosjektet og Fafos evaluering (Bjørnset et al., 2020) av denne puljen viste at mange av deltakerne var fornøyde med veiledningen og de opplevde å få økt kompetanse på forebygging og håndtering av mobbing og andre krenkelser.

I pulje 9 skal det forskes på effekten av Læringsmiljøprosjektet.

Mål for Læringsmiljøprosjektet

Hovedmålet for prosjektet er å fremme et trygt og godt barnehage og skolemiljø uten mistriksel og krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. For å kunne realisere hovedmålet er følgende delmål satt for prosjektet:

DELMÅL

1. Barnehagemyndighet og barnehage- og skoleeier ser barnehager og skoler i en helhetlig sammenheng i sitt arbeid for et trygt og godt læringsmiljø, og prioriterer tidlig innsats.
2. Barnehage- og skoleeier videreutvikler sin kompetanse innen barnehage- og skolemiljø, samt sørger for at prosjektet blir godt kjent, sprer innhold, erfaringer og kompetanse innad i kommunen/ fylkeskommunen, og sørger for sammenheng med andre tiltak.
3. Styrer og rektor tar ansvar for å skape trygge og gode miljøer gjennom varig endring av holdninger, kultur og pedagogisk praksis i sin organisasjon.
4. Ledere og ansatte får økt kompetanse i å opprettholde og utvikle et trygt og godt miljø, samt forebygge, avdekke og håndtere mistriksel, mobbing og andre krenkelser.
5. Barn og foreldre skal involveres og være aktive deltakere i prosjektet.
6. PPT og andre aktuelle aktører bør involveres i arbeidet med å utvikle trygge og gode læringsmiljø.

Hva skal til for å lykkes med Læringsmiljøprosjektet?

For at barnehage, skole og SFO skal ha best mulig forutsetninger for å lykkes med å nå målene i prosjektet, er det viktig at noen sentrale kriterier er på plass. Disse inkluderer blant annet:

SAMMENHENG MED ANNET UTVIKLINGSARBEID

Mange barnehager og skoler deltar i andre prosjekter som for eksempel tilskuddsordningen. Det er viktig å se Læringsmiljøprosjektet i sammenheng med det som allerede pågår i den enkelte enhet slik at arbeidet oppleves som en helhet. Utviklingsarbeidet og veiledningen skal tilpasses den enkelte enhet, og ledelsen må sikre at det avsettes nok tid og ressurser til å prioritere prosjektet.

FORANKRING

Barnehager og skoler som deltar må sikre en bred oppslutning i personalet og en felles forståelse av behovet for å være med. Å avdekke behovene de har for å delta, handler også om å få en oversikt over utfordringer med læringsmiljøet på egen enhet. Dette kan for eksempel være informasjon fra barnesamtaler, trivselsundersøkelser, Elevundersøkelsen foreldreundersøkelser, tilsyn, klagesaker og lignende.

Et grundig kartleggingsarbeid og analysearbeid i egen virksomhet vil danne et godt grunnlag for lokal forankring. Målet med forankringsprosessen er å skape en felles forståelse i personalet for behovene for endring og utvikling. Flere barnehager, skoler og SFO vil ha nyere kartlegginger som kan brukes inn i arbeidet, men det vil også være virksomheter som har behov for å gjøre nye undersøkelser/kartlegginger for å avklare sine utviklingsområder og bevaringsområder. Dette vil avklares tidlig i prosessen, og veilederne vil bistå med gjennomføring av de undersøkelsene/kartleggingene enhetene selv velger.

FREMDRIFT

I Læringsmiljøprosjektet skal den enkelte barnehage, skole og SFO sammen med veilederne, utvikle tilpassede svar på det som lokalt defineres som utfordringer. I dialog skal veilederne sammen med arbeidsgruppene og i styringsgruppene om innholdet slik at prosjektet

oppleves relevant. På denne måten vil det være større muligheter for å lykkes med de endringene personalet ønsker å utvikle gjennom prosjektperioden. Hele personalet involveres, men arbeidet ledes av arbeidsgruppa. Personalet diskuterer spesifikke mål for egen enhet sett i sammenheng med den overordnede målsettingen for Læringsmiljøprosjektet. Veilederne bidrar aktivt i denne prosessen.

Arbeidsgruppa i barnehage og skole har det overordnede ansvaret for å utarbeide en plan for arbeidet, i samarbeid med sine veiledere fra Læringsmiljøsenderet. Planen skal ta utgangspunkt i den enkelte barnehage og skoles forutsetninger og behov, og den bør være knyttet til kommunens overordnede plan for arbeidet med barnehage- og skolemiljø. Planen må jevnlig gjennomgås og evalueres, og eventuelt justeres dersom

det er behov for det. Arbeidsgruppa har det overordnede ansvaret for at arbeidet blir gjennomført etter intensjonen Videreføring og gode rutiner for daglig drift er et gjennomgående tema i Læringsmiljøprosjektet. Evaluering gjennomføres fortløpende i slutten av hvert semester.

TID OG RESSURSER

Læringsmiljøprosjektet krever at det settes av tid og ressurser. Engasjement og ledelse både i den enkelte barnehage/skole og på eiernivå er viktig for å lykkes med Læringsmiljøprosjektet. Alle ansatte må forplikte seg til å ta i bruk ny kunnskap, og å utvikle og endre egen praksis under arbeid med de ulike kjernekomponentene og temaene prosjektet.

Tidsbruk, organisering og hovedtema

Med utgangspunkt i prosjektets hovedmål å fremme trygge og gode barnehage- og skolemiljø uten mistriksel og krenkelser, er det knyttet ulike tema til hver av prosjektets fire semester. Hvert semester har et hovedtema som består av både arbeid med fagstoff og praktisk trening, og med veiledning underveis. Hvert tema går over ca. ett semester og er organisert på denne måten:

- **Nasjonale fagdager for representanter for barnehagen og skolens arbeidsgruppe**

Dette er todagers samlinger i regi av Utdanningsdirektoratet. Veilederne deltar på de nasjonale fagdage sammen med kommunene de er knyttet til.

- *24. april 2025:*
Oppstartssamling (fysisk samling)
- *23. – 24. september 2025:*
Første samling (fysisk samling)
- *28. – 29. januar 2026:*
Andre samling (digital samling)
- *16. – 17. september 2026:*
Tredje samling (digital samling)
- *27.– 28. januar 2027:*
Fjerde samling (digital samling)
- **En fagsamling for alle ansatte i deltakende barnehager og skoler**

Her kan også øvrige barnehager og skoler i kommunen inviteres med dersom det er praktisk mulig. PP-tjenesten, helsetjenesten, barnevern eller andre

aktuelle aktører kan/bør også inviteres. Det vil være foredrag om aktuell teori og forskning knyttet til semesters tema med påfølgende refleksjoner og arbeid i grupper. Veiledere fra Læringsmiljøsenderet har ansvar for det faglige innholdet. Barnehage- og skoleeier har ansvaret for den praktiske gjennomføringen.

- **To veiledningsøkter med arbeidsgruppa på den enkelte barnehage/skole**

Den ene veiledningen skal gjennomføres i sammenheng med fagsamlingen (dagen før eller etter). Veiledningene avholdes med ca. to måneders mellomrom.

- **Én til to digitale veiledningsøkter med arbeidsgruppa per semester**

- **Én digital veiledningsøkt med styrer/rektor per semester**
- **Ett fysisk og ett digitalt møte med styringsgruppa per semester**
- **Ett møte med barnehage- og skoleeier per semester**

Arbeidsgruppa i barnehagen og skolen må avsette fast tid til mellomarbeid. Arbeidet skjer i form av praktisk arbeid, lesing av litteratur og trening på ny og videreutviklet praksis. Dette arbeidet ledes av styrer/rektor og arbeidsgruppa. Det anbefales minimum to møter i måneden for arbeidsgruppa.

FAGLIG INNHOLD I LÆRINGSMILJØPROSJEKTET OVER FIRE SEMESTRE

Oversikt over gjennomgående tema i Læringsmiljøprosjektet:

- Regelverkskompetanse
- Barns og elevers medvirkning
- Involvering og samarbeid med foreldre
- Tverrfaglig samarbeid i laget rundt barnet og eleven
- Kapasitetsbygging i barnehage og skole som omhandler kompetanse, erfaring, motivasjon og verdier

I det følgende presenteres de mest sentrale temaene i hvert semester:

Tema 1:

FREMME TRYGGE OG GODE BARNEHAGE- OG SKOLEMILJØ, OG FOREBYGGE MISTRIVSEL OG KRENKELSER

I dette semesteret er det sentralt å utvikle en felles forståelse i personalgruppen om at den daglige praksisen har avgjørende betydning for om barn opplever at barnehagen/skolen/SFO er et trygt og godt sted å være. Personalet må ha god kunnskap om hva som kjennetegner et trygt og godt psykososialt miljø, og hvordan de sammen kan bidra til barn og elevers trivsel.

Dette tema er hovedsakelig forankret i

- Barnehagelovens kapittel VIII, § 41 og 42 med forskrifter

- Opplæringslovens kapittel 12, §§ 12-2, 12-3, 12-4 og 12-5 med forskrifter
- Rammeplaner for barnehager og SFO og læreplanverket andre relevante styringsdokumenter

Det legges vekt på:

- Voksenrollen, gjennom utførelse av relasjonell og autoritativ gruppe- og klasseledelse
- Betydning og tilrettelegging av lek, felleskap og vennskap
- Forståelse og praktisering av begreper som inkludering, nulltoleranse, krenkelser og mobbing, samt plikten til å følge med, gripe inn og melde fra

Tema 2:

ET TRYGT OG GODT LÆRINGSMILJØ - AVDEKKING OG HÅNDTERING AV MISTRIVSEL OG KRENKELSER

I semesteret av Læringsmiljøprosjektet vil arbeid med lovverket ha en stor plass. Personalet i barnehage, skole og SFO må ha god regelverkskompetanse, og må vite hvordan de kan praktisere barnehagelovens kap. VIII og opplæringslovens kap. 12 gjennom å utarbeide gode rutiner for å forebygge, avdekke og håndtere mistriksel og krenkelser. Virksomhetene må utarbeide en plan for implementering og oppdaterte handlingsplaner for et trygt og godt miljø. Videre sikre at de har gode rutiner for forebygging, avdekking og håndtering. Det betyr at personalet må vite hvordan de kan observere og følge

med på om barna har det trygt og godt, samt hvordan de kan gjøre grundige undersøkelser på både individ- og systemnivå når de har mistanke om at et eller flere barn ikke har det trygt og godt. Det er avgjørende at personalet vet hvordan de skal håndtere ulike situasjoner når barn ikke trives, er blitt utsatt for krenkelser eller når miljøet oppleves utrygt. Å håndtere mistriksel og/eller ulike krenkelser handler også om å ha god kunnskap om hvordan de negative hendelsene skal stoppes og hvilke tiltak som kan settes i verk for å bringe tilbake en hverdag som oppleves som trygg og god.

Dette tema er hovedsakelig forankret i

- Barnehaelovens kapittel VIII, § 41, 42 og 43 med forskrifter

- Opplæringslovens kapittel 12, § 12-4 og 12-5 med forskrifter
- Barnehaeloven § 3 om Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste, og opplæringsloven § 10-12 om elevmedvirkning
- FNs barnekonvensjon, rammeplaner for barnehager og SFO og læreplanverket
- Andre relevante styringsdokumenter

I dette semesteret vil det legges vekt på:

- Bred forskningsbasert kunnskap om hva som kan utgjøre risiko for opplevelser av mistriksel, utrygghet, utenforskap, ulike former for krenkelser og mobbing i barnehage og skole

- Inngående kunnskap om barnehagens og skolens aktivitets- og dokumentasjonsplikt
- Ulike observasjonsverktøy til å undersøke om miljøene er trygge og gode, og som kan avdekke om barn/elever opplever barnehage- og skolehverdagen som trygg og god

TEMA 3:

ORGANISASJONSUTVIKLING OG LEDELSE

I dette semesteret skal det jobbes med organisasjonsutvikling og ledelse. Søkelyset rettes mot hvordan deltakerne og enhetene skal sikre kompetanseheving og utvikle rutiner og planer som sikrer et trygt og godt miljø i barnehage, skole og SFO.

For å styrke profesjonsfellesskapet vil personalet engasjeres i diskusjoner

som handler om felles verdigrunnlag og visjoner. For at alle ansatte skal oppfatte seg som en del av profesjonsfellesskapet og forplikte seg til å jobbe etter vedtatte verdier, mål og metoder er man avhengig av å etablere en felles identitet og en opplevelse av å høre til (Roland & Ertesvåg, 2018).

I dette semesteret legges det vekt på:

- Evaluering og videreutvikling av rutiner og planer som sikrer et trygt og godt miljø
- Observasjonsrutiner, barn- og elevsamtaler, tverrfaglige prosjekt og felles aktiviteter i barnehage og skole, årshjul for de ulike aktivitetene og arbeidet med et trygt og godt miljø
- Pedagogisk analyse

- Psykologisk trygghet og tilbakemeldingskultur
- Etablering av rutiner for mottakelse av nyansatte, vikarer og andre slik at de blir godt informert om hva som kreves av personalet for at barn og elever skal ha et trygt og godt miljø
- Refleksjoner om verdier og holdninger på tvers i enhetene

TEMA 4:

VIDEREFØRING AV INKLUDERING OG BYGGING AV VEDVARENDE POSITIV KULTUR

I semester fire vil det vektlegges hvordan ledelsen og personalet kan videreføre arbeidet med å skape en inkluderende praksis i barnehage, skole og SFO, samt hvordan de kan skape en vedvarende positiv kultur.

Å høre til i et fellesskap er av grunnleggende betydning for alle mennesker, men det er særlig avgjørende at barn og elever opplever seg som en del av fellesskapet – hver dag. I dette semesteret vil det understrekes betydningen av at alle barn får høre til i barnehagens og skolens fellesskap, inkludert SFO. Gjennom prosjektets innhold for de 3 første semestrene har personalet arbeidet med kapasitetsbygging (motivasjon, kompetanse, holdninger og verdier). I semester 4 blir det viktig å se på tiltakene som bidrar til kapasitetsbygging i det profesjonelle fellesskapet, og finne strategier for at dette vedlikeholdes og

videreføres i barnehagen og skolens arbeid med trygt og godt miljø.

Å rette oppmerksomheten mot et inkluderende miljø handler om mer enn å forebygge utestenging. Det handler om at alle barn og unge skal få delta ut fra sine forutsetninger, både på individ- og systemnivå. Personalet i de deltakende enhetene må diskutere hvordan de kan bidra til at alle opplever seg som betydningsfulle for fellesskapet. Å oppleve tilhørighet handler blant annet om at barn får bygge relasjoner og danne faglige og sosiale fellesskap.

I dette semesteret legges det vekt på:

- Bevisstgjøring og utprøving av hvordan valg av leke- og læringsaktiviteter kan fremme inkludering gjennom fellesskapende didaktikk
- Videreutvikle positive kulturer – vedvarende fokus på arbeid med grunnleggende verdier, holdninger og normer
- «God start» som handler om å gripe mulighetsrommet ved oppstart av et nytt barnehage- og skoleår for etablering av autoritativ klasse- og gruppeledelse, relasjonsbygging og normdannelse
- «God start» på overganger: fra hjem til barnehage, innad i barnehagen og på skolen, mellom barnehage og skole, fra barneskole til ungdomsskole og fra ungdomsskole til videregående skole

Aktører i prosjektet

Aktører er de personene som skal ha en aktiv rolle i prosjektet. Under følger en beskrivelse av hvilket ansvar og oppgaver som er tillagt de ulike aktørene.

BARNEHAGE- OG SKOLEEIER er eier og driver av prosjektet i egen kommune, og har følgende oppgaver i prosjektperioden:

- Etablere og lede kommunal styringsgruppe for Læringsmiljøprosjektet (innkalle til to møter per semester), samt skrive referat
- Være en aktiv pådriver i enhetenes arbeid med Læringsmiljøprosjektet og følge opp over tid med hensyn til prosesser og resultater
- Bidra til motivasjon og engasjement, f.eks. ved å innlede på fagsamlinger
- Delta på veiledningsmøter med arbeidsgruppene
- Delta på og fasilitere de nasjonale fagsamlingene som er i regi av Utdanningsdirektoratet
- Sikre at PP-tjenesten involveres i arbeidet, vurdere og avklare hvordan de aktivt kan bidra inn i Læringsmiljøprosjektet

KOMMUNAL STYRINGSGRUPPE er lokal styringsgruppe på kommunenivå som

skal ledes av barnehage- og skoleeier. Gruppen primære oppgaver er

- Å sikre et felles fokus i Læringsmiljøprosjektet som arbeid med målsetting, planlegging og evaluering
- Å sikre framdrift i utviklingsarbeidet for kommunen og på enhetsnivå
- Refleksjon knyttet til semesterets tema
- Planlegging av fagsamlinger

Styringsgruppa skal bestå av:

- Barnehage- og skoleeier
- Styrere og rektorer i de deltakende enhetene
- Representanter for PPT
- Veilederne
- Statsforvalter
- Eventuelt helsesykepleier og/eller andre som jobber tett på barnehage og skole

Møtene kan avholdes både digitalt og fysisk. Den lokale styringsgruppa møtes to ganger hvert semester. I disse møtene kan det også gis veiledning til ledernivået. Når private barnehager eller skoler er med i prosjektet må representantskap fra dem sikres.

STYRER/REKTOR er ansvarlig for å drive prosjektet i egen enhet og har følgende oppgaver i prosjektperioden:

- Etablere og lede enhetens arbeidsgruppe
- Informere og motivere personalet
- Ansvar for å utarbeide lokale mål og en framdriftsplan for Læringsmiljøprosjektet sammen med arbeidsgruppa
- Sikre at mellomarbeid i egen barnehage og skole blir planlagt, gjennomført og evaluert
- I samarbeid med arbeidsgruppa utarbeide og sende et veiledningsgrunnlag og saksliste til veilederne før hvert veiledningsmøte
- Skrive referat fra veiledningsmøtene
- Sikre involvering av barn og unge, og deres foresatte i arbeidet med å fremme et trygt og godt barnehage- og skolemiljø på egen barnehage/ skole/ SFO.

BARNEHAGENS/SKOLENS

ARBEIDSGRUPPE skal ledes av styrer/ rektor og bestå av ansatte i personalet med høy grad av motivasjon for å delta, som samtidig har tillit blant øvrige kollegaer.

Arbeidsgruppas primære oppgaver:

- Planlegge og sikre gjennomføring av det konkrete arbeidet som skal foregå i barnehagen/skolen
- Skape oppslutning i hele personalgruppa om endring – endringsvilje
- Gjennomføre endring – fra tanke til atferd

- Legge til rette for at mellomarbeidet blir gjennomført
- Ha oversikt over tiltak som er iverksatt på avdelingene/klasseene
- Jevnlige møter (anbefales hver 14. dag)

I barnehagen bør gruppen bestå av en representant for de pedagogiske lederne og en representant for øvrige ansatte.

I skolen bør arbeidsgruppa bestå av personer med ulik kompetanse og ansvarsområde, som for eksempel faglærer og/eller kontaktlærer, sosial- eller miljølærer og/eller mellomledere. SFO-leder kan også med fordel være med i arbeidsgruppa.

Det er ønskelig at PPT deltar med en rådgiver i hver arbeidsgruppe.

PEDAGOGISK-PSYKOLOGISK TJENESTE

er en viktig samarbeidspartner for kommunene i Læringsmiljøprosjektet, og det er ønskelig at de bidrar med en ressursperson i hver arbeidsgruppe. PPT inviteres til alle nasjonale og lokale fagdager, samt veiledning i den aktuelle barnehage og skole. PPT sitt hovedansvar er å støtte og hjelpe barnehagene, skolene og kommunen i arbeid med læringsmiljøet.

PPT kan bistå barnehage og skole i videre bearbeiding av fagstoff i etterkant av fagsamlinger. Det kan være gjennom arbeidsmetodikk som fremmer personalets refleksjon over egen praksis i lys av teori og forskning, og påfølgende utprøving og utvikling av ny praksis. Mer konkret dreier dette seg blant annet om å hjelpe styrer/rektor og ansatte med gjennomføring, analyse og oppfølging av ulike kartleggingsverktøy og i konkrete saker som handler om å stoppe krenkelser. PPT kan videre bistå ledere og lærere i arbeidet med å utvikle gode strukturer og felles rutiner for autoritativ gruppe-/klasseledelse, barn- og foreldreinvolvering og god oppstart av nytt barnehage-/skoleår.

I det prosjektperioden går mot slutten er det avgjørende for varig endring at det personalet har lært og utviklet av ny praksis, både blir værende og blir videreutviklet i organisasjonen. PPT kan, i samarbeid med eier, være en varig støtte

for hver enhet i dette arbeidet. Overfor nye ansatte og andre barnehager og skoler i kommunen, kan PPT bistå med å spre den faglige kompetansen som er formidlet og utviklet gjennom prosjektperioden.

ALLE ANSATTE er forpliktet til å delta aktivt i alle semestrene. Alle skal bidra til utvikling av egen og andres kompetanse, gjennom tilegnelse av ny kunnskap og lesing av litteratur, utprøving og trening på ny praksis, gi og motta tilbakemeldinger underveis, samt bidra til at kompetansen blir værende og videreutvikles i framtiden.

BARN OG ELEVER involveres i prosjektet fra første dag og gjennom alle semestrene i prosjektet. Involvering skjer både gjennom informasjon, kunnskapstilegnelse og aktiv deltakelse. I barnehagen involveres barna i varierende grad etter alder. I skolen bør involvering skje både i elevråd og ute i de enkelte klassene.

FORELDRE OG FORESATTE er en svært viktig aktør i arbeidet for et trygt og godt miljø i barnehage, skole og SFO. Foreldre og foresatte skal involveres i prosjektet gjennom alle semestrene i prosjektet. Involvering skjer både gjennom informasjon, refleksjon, kunnskapstilegnelse og aktiv deltakelse i SU/FAU og som foreldre til barn i de enkelte avdelingene eller klassene.

Referanser

- Barnehaeloven (2020). Lov om barnehager. Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø. <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64>
- Bjørnset, M., Bråten, B., Gjefsen, H., Kindt, M.T., & Rogstad, J. (2020). Kompetanse for inkluderende barnehage- og skolemiljø: evaluering av tre tiltak. FAFO--rapport 2020:25. <https://fafo.no/images/pub/2020/20760.pdf>
- Moser, T., Furenes Klippen, M. I., Bergene, A. C., & Lenes, R. (2025). Barns trivsel i barnehagen – en kunnskapsoversikt. Universitetet i Stavanger. https://www.udir.no/contentassets/85263d-7f864e4c54a24da46ff6edcdd0/2025_laringsmiljosenteret_barns-trivsel-i-barnehagen--en-kunnskapsoversikt.pdf
- NOU 2015: 2. (2015). Å høre til: virkemidler for et trygt psykososialt læringsmiljø. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-2/id2400765/>
- Opplæringsloven (2023). Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa. Kapittel 12 Skolemiljøet til elevane. <https://lovdata.no/lov/2023-06-09-30>
- Roland, P., & Ertesvåg, S. K. (2018). Implementering av endringsarbeid i barnehagen. Gyldendal Akademisk
- Seeberg, M. L., Eriksen, I. M., & Bakken, A. (2015). Evaluering av tiltaket «Målrettet støtte og veiledning til kommuner og deres skoler som har vedvarende høye mobbetall». Nova-rapport. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/Evaluering-av-Laringsmiljoprojektets-pilot/>
- Utdanningsdirektoratet (2024 a). Rundskriv om skolemiljø. <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/rundskriv-om-skolemiljo/>
- Utdanningsdirektoratet (2024 b). Veileder om internkontroll for barnehage og opplæringssektoren. <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/veileder-internkontroll-for-barnehage-og-opplaringssektoren/>
- Utdanningsdirektoratet (2024 c). Arbeid med kvalitet og kompetanse. <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/jobbe-med-kvalitetsutvikling/>
- Utdanningsdirektoratet (2021). Rammeplan for SFO. Forskrift om rammeplan for skolefritidsordningen. <https://www.udir.no/utdanningslopet/sfo/rammeplan/>
- Utdanningsdirektoratet (2017 a). Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. I: Utdanningsdirektoratet (2020). Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Utdanningsdirektoratet (2017 b). Rammeplan for barnehagen: forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Wendelborg, C. (2024). Mobbing på skolen. Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2023/24. NTNU Samfunnsforskning. https://samforsk.no/uploads/files/Mobbing-pa-skolen-Analyse-av-Elevundersokelsen-2023_24.pdf
- Wendelborg, C., Røe, M., & Buland, R. (2018). Læringsmiljøprosjektet: sluttrapport for evalueringen av Læringsmiljøprosjektet. NTNU Samfunnsforskning. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/evaluering-av-laringsmiljoprojektet-sluttrapport/>

Notater

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Telefon: 51 83 29 00
E-post: laringsmiljosenteret@uis.no

Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning er organisert under Universitetet i Stavanger og har en avdeling i Stavanger og en i Porsgrunn.

laringsmiljosenteret.no